

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ & ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

με θέμα:

*Γλωσσικές συμπεριφορές στο πολυπολιτισμικό Λονδίνο:
Η περίπτωση των Πολωνών, πριν και μετά την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε.*

Της φοιτήτριας

Κοντομού Βασιλικής (Ξ2015109)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ:

Νικολάου Πασχάλης

Παπαδημητρίου Νικόλαος

Κέρκυρα, 2018

Γλωσσικές συμπεριφορές στο πολυπολιτισμικό Λονδίνο:
Η περίπτωση των Πολωνών, πριν και μετά την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε.

Πίνακας Περιεχομένων

Πρόλογος

Εισαγωγή

Μέρος Α'

1. Η ζωή στο πολυπολιτισμικό Λονδίνο

- i. Το θέμα της μετανάστευσης – Η στάση των Βρετανών**
- ii. Γλώσσα και μετανάστευση**

2. Η πολωνική κουλτούρα της μετανάστευσης

- i. Πολωνοί μετανάστες πριν το 2004**
- ii. Πολωνοί μετανάστες μετά το 2004**
- iii. «Λευκοί Πολωνοί» vs «Brexit»**

Μέρος Β'

Παράρτημα συνεντεύξεων Πολωνών μεταναστών

Συμπεράσματα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία γίνεται μια προσπάθεια θεωρητικής προσέγγισης ενός ζητήματος που τα τελευταία χρόνια απασχολεί τις κοινωνίες ολοένα και συχνότερα, λόγω των συνεχών κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών αλλαγών. Αναφέρομαι στο δίπολο «μετανάστευσης και γλωσσικών συμπεριφορών», που όμως λόγω της τεράστιας έκτασης που μπορεί να πάρει ένα ζήτημα σαν κι αυτό, ο τοπικός και χρονικός περιορισμός κρίθηκαν αναγκαίοι.

Η επιλογή των περιορισμών φυσικά δεν έγινε τυχαία. Λόγω της εντατικής ενασχόλησής μου με την αγγλική γλώσσα στο τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας, της ιδιαίτερης αγάπης μου για την Αγγλία, αλλά και της ιδιαιτερότητας της πιο πολυπολιτισμικής πρωτεύουσας της Ευρώπης με τους περισσότερους μετανάστες, η επιλογή του Λονδίνου ήταν μονόδρομος. Αφού λοιπόν είχα τον τόπο, έπρεπε να επιλέξω την εθνοτική ομάδα. Μετά από συζητήσεις με έναν από τους δύο επόπτες μου, τον κύριο Παπαδημητρίου, θεώρησα πως οι Πολωνοί αποτελούσαν μία από τις πιο ενδιαφέρουσες επιλογές μου κι αυτό για δύο λόγους. Πρώτον, διότι μερικούς μήνες νωρίτερα, επέλεξα την Πολωνία ως την χώρα που θα περνούσα 6 μήνες για σπουδές μέσω του προγράμματος Erasmus, κάτι που με έφερε πιο κοντά στην πολωνική κουλτούρα, την πολωνική γλώσσα και τους Πολωνούς ως λαός γενικότερα, και δεύτερον, ακριβώς επειδή ήρθα πιο κοντά σε αυτή την χώρα, συνειδητοποίησα ότι ο μεγάλος αριθμός μεταναστών προς το Ηνωμένο Βασίλειο αλλά και γενικά προς την Ευρώπη δεν είναι καθόλου τυχαίος, αφού η μετανάστευση είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την κουλτούρα αυτού του λαού. Αφού λοιπόν είχα περιορίσει τον τόπο, έμενε να οριοθετήσω το θέμα μου και χρονικά. Σε αυτό με βοήθησε ο άλλος μου επόπτης, ο κύριος Νικολάου, ο οποίος στην προσπάθειά του να μου δώσει ορισμένες κατευθυντήριες, μου πρότεινε να ψάξω πληροφορίες για πριν και μετά την ένταξη της Πολωνίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς ίσως τότε τα πράγματα να ήταν λίγο πιο ξεκάθαρα και οι πηγές μου περισσότερες. Πράγματι, θέτοντας ως αφετηρία το 2004 το θέμα μου κατάφερε να πάρει μια αρκετά πιο συγκεκριμένη μορφή και η βιβλιογραφία μου να εμπλουτιστεί.

Τελειώνοντας, θα ήθελα επίσης να αναφερθώ σε ένα ζήτημα που είχα σχετικά με τη δομή της εργασίας, αλλά και στην βοήθεια που μου προσέφερε η πολωνική πρεσβεία του Λονδίνου στέλνοντάς μου ένα άμεσο και πολύ κατατοπιστικό e-mail, στο οποίο μου ανέφερε ποιες ομάδες Πολωνών θα μπορούσα να προσεγγίσω ευκολότερα, καθώς για το Μέρος Β' της εργασίας είχα στο μυαλό μου αρχικά πως θα είχε αποσπάσματα συνεντεύξεων από εργάτες ή/και φοιτητές πολωνικής καταγωγής που ζουν στο Λονδίνο. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η δουλειά που θα παρουσιαζόταν θα μπορούσε να αποκτήσει και μια πιο πρακτική μορφή. Δυστυχώς, παρ' όλο που έγιναν ορισμένες προσπάθειες να έρθω σε επαφή με ανθρώπους, η μετανάστευση αποτελεί ένα ιδιαίτερα λεπτό ζήτημα που αυτό και μόνο δυσκολεύει την προσπάθεια. Επειδή δεν κατάφερα να παραθέσω δικές μου συνεντεύξεις, αλλά ήθελα πολύ να υπάρχουν αυτούσιες κουβέντες μεταναστών, καθώς έτσι αισθάνομαι ότι θα μπορούσαν να δικαιολογηθούν και μερικές ενότητες της εργασίας, μετά από έρευνα αποφάσισα στο Μέρος Β' να προσθέσω αποσπάσματα συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν από τον κ. Garapich στο βιβλίο του «London's Polish Borders» που δημοσιεύτηκε το 2016 στην Στουτγάρδη.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στη Βρετανία έχουν σημειωθεί πολλά μικρά επεισόδια μετανάστευσης ανά τους αιώνες. Για σχεδόν μια χιλιετία, ο αριθμός των μεταναστών ήταν πολύ μικρός σε σύγκριση με το μέγεθος του πληθυσμού. Στα χρόνια ανάμεσα στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και τα τέλη της δεκαετίας του 1990, η μετανάστευση αυξήθηκε σταθερά με σχετικά μέτριο ρυθμό πριν μειωθεί στα τέλη της δεκαετίας του 1960, ενώ ο αριθμός σταθεροποιήθηκε μεταξύ 1971 και 1981. Η ραγδαία αύξηση του ποσοστού μετανάστευσης από τα τέλη της δεκαετίας του 1990, που ήταν εντελώς πρωτοφανής για την ιστορία της χώρας, άλλαξε για πάντα τα μέχρι τότε δεδομένα. Ο πληθυσμός της Αγγλίας και της Ουαλίας υπερδιπλασιάστηκε και αυξήθηκε κατά σχεδόν τέσσερα εκατομμύρια στην εικοσαετία μεταξύ 1991 και 2011. Οι αριθμοί παρουσιάζουν ενδιαφέρον ήδη από την Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και την πρώτη εισβολή στη χώρα το 43 π.Χ. (125.000 μετανάστες), και στη συνέχεια από την εισβολή των Βίκινγκς με αύξηση 4-6% του πληθυσμού, τον 16^ο αιώνα με το δουλεμπόριο των Αφρικανών (περίπου 30.000 μετανάστες), τον 17^ο αιώνα με τους Γάλλους Huguenots μετά τη νύχτα του Αγίου Βαρθολομαίου (περίπου 50.000) και τον 18^ο αιώνα με την έλευση οικιακών εργαζομένων από την Ινδία.

Φυσικά για όλα αυτά τα χρόνια, οι λόγοι μετανάστευσης, οι αριθμοί και ο τρόπος προέλευσης έχουν ιδιαίτερη σημασία για την κοινωνικοπολιτική εξέλιξη της Αγγλίας, σχεδόν καμία όμως από τις παραπάνω περιπτώσεις δεν επηρέασε σημαντικά το δημογραφικό κομμάτι της χώρας, αφού όλες ήταν σύντομες μέχρι και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Τη δεκαετία 1901-1911 καταγράφονται 82.844 μετανάστες με προέλευση την Ανατολική Ευρώπη. Κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, εκατοντάδες χιλιάδες Πολωνοί εγκαταστάθηκαν στη Βρετανία και ο πολωνικός νόμος επανεγκατάστασης του 1947¹ προσέφερε την υπηκοότητα σε 200.000 πολωνούς στρατιώτες που δεν ήθελαν να επιστρέψουν σε ένα σοβιετικό κυριαρχούμενο στην Πολωνία. Η απογραφή του 1951 κατέγραψε στη συνέχεια 162.339 Πολωνούς που ζούσαν στη Βρετανία. Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, πολλοί άλλοι ανατολικοευρωπαίοι είχαν τη δυνατότητα να εγκατασταθούν στη χώρα, οι περισσότεροι από τους οποίους είχαν προσληφθεί για να εργαστούν στη Βρετανία ως μέρος ενός προγράμματος για τους εργαζόμενους στο εξωτερικό – ένα από τα πρώτα προγράμματα αλλοδαπών εργαζομένων στην Βρετανία. Το 1951, 162.339 κάτοικοι της Αγγλίας αναφέρουν ως τόπο γέννησής τους την Πολωνία, με τους περισσότερους να ζουν στην πρωτεύουσα και να συσπειρώνονται στην περιοχή του Ίσλινγκτον αλλά και στο Χάμερσμιθ, το Ίλινγκ, το Λιούισαμ και το Κένσιγκτον καθώς εκεί δημιουργούνται οι πρώτες πολωνικές ενορίες, λόγω των εκκλησιών που προϋπάρχουν.

Με την εγκαθίδρυση των πολωνικών κοινοτήτων στον 20^ο αιώνα σε όλη τη χώρα, δημιουργήθηκαν σχέσεις μεταξύ των δύο λαών. Αυτό ενθάρρυνε μια σταθερή ροή μεταναστών από την Πολωνία προς το Ηνωμένο Βασίλειο, η οποία επιταχύνθηκε μετά την πτώση του κομμουνισμού το 1989. Όλα φάνηκαν να γίνονται ευκολότερα, όταν την 1^η Μαΐου 2004, το Ηνωμένο Βασίλειο χορήγησε ελεύθερη μετακίνηση στους εργαζόμενους στο νέο κράτος-μέλος της ΕΕ². Υπήρχαν περιορισμοί σχετικά με τα οφέλη που θα μπορούσαν να διεκδικήσουν οι Πολωνοί μετανάστες, αλλά καταργήθηκαν το 2011 σύμφωνα με τη Συνθήκη Προσχώρησης του 2003. Δημογραφικά, μετά την ένταξη της Πολωνίας στην ΕΕ, εκτιμώνται περίπου 911.000 κάτοικοι, καθιστώντας τους πολωνούς την πολυπληθέστερη ομάδα που έχει γεννηθεί στο εξωτερικό, ξεπερνώντας τους ινδικής καταγωγής μετανάστες. Σύμφωνα με ανεπίσημες εκτιμήσεις, ο αριθμός των Πολωνών που ζουν στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι

υψηλότερος από ένα εκατομμύριο.

Από όλα τα παραπάνω, καταλαβαίνουμε και την επίδραση που έχουν οι άνθρωποι αυτοί με τη γλώσσα, την κουλτούρα, την ιστορία, τα ήθη και τα έθιμα τους σε μία χώρα όμως που αποτελούσε και αποτελεί ακόμα πόλο έλξης πολλών και διαφορετικών λαών. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε που το Λονδίνο αποκαλείται το «χωνευτήρι λαών και εθίμων» και σίγουρα αυτό το δίπολο Λονδίνου- Πολωνών αποκτά ενδιαφέρον και στο κομμάτι της γλωσσικής ένταξης, αναλογιζόμενοι την τεράστια έκταση που έχουν πάρει τα αγγλικά ως *lingua franca* και την τάση των πολωνών ως λαός να διατηρούν την γλωσσική τους ταυτότητα. Όλα αυτά όμως θα αναλυθούν και παρακάτω.

ΜΕΡΟΣ Α'

1. Η ζωή στο πολυπολιτισμικό Λονδίνο

Με περίπου 8 εκατομμύρια συνολικό πληθυσμό εκ των οποίων τα 4.5 να είναι μετανάστες πρώτης, δεύτερης ή τρίτης γενιάς, κανείς δε μπορεί να αμφισβητήσει το γεγονός ότι το Λονδίνο αποτελεί την πολυπολιτισμικότερη πρωτεύουσα της Ευρώπης, ίσως και ολόκληρου του κόσμου. Το «χωνευτήρι λαών και εθίμων» μετράει πάνω από 300 γλώσσες, εκπροσώπους όλων των θρησκειών, πολιτικών πεποιθήσεων και κοινωνικών τάξεων, ενώ παράλληλα αποτελεί τόπο που πραγματοποιούνται τα περισσότερα και διαφορετικά έθιμα του

πλανήτη. Παρόλο που δε ζω εκεί, το επισκέπτομαι σε τακτική βάση και μπορώ να έχω μια εικόνα, η οποία φυσικά πλαισιώνεται και από συζητήσεις που έχω κάνει με άτομα που ζουν μόνιμα τα τελευταία χρόνια αλλά και μαρτυρίες ανθρώπων (Ευρωπαίων και μη) που έχω διαβάσει για το πώς είναι η ζωή εκεί. Η κύρια εικόνα που έχω από όλα τα παραπάνω, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αντικατοπτρίζεται η αλήθεια στο εκατό τοις εκατό, είναι πως η πόλη στηρίζεται στις έννοιες «συνύπαρξη» και «ανοχή». Δεν είναι τυχαίο εξάλλου ότι στις 10 Δεκεμβρίου 2017, ο δήμαρχος του Λονδίνου, Σαντίκ Καν σε εκπομπή του BBC News αναφέρει μεταξύ άλλων: «Εάν ο κ. Τραμπ θέλει να συναντηθεί με τον Δήμαρχο του Λονδίνου, φυσικά θα ήμουν ευτυχής να συναντηθώ μαζί του και να του δείξω τμήματα του Λονδίνου όπου μουσουλμάνοι, χριστιανοί, εβραίοι, βουδιστές, σιχ, μέλη οργανωμένων θρησκειών και μη, δεν ανέχονται απλώς ο ένας τον άλλον αλλά σέβονται, αγκαλιάζονται και γιορτάζουν μεταξύ τους. Νομίζω ότι μπορούμε να είμαστε ένα ορόσημο, όχι μόνο στον πρόεδρο των ΗΠΑ, αλλά στον υπόλοιπο κόσμο ως προς τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να κάνουμε πράγματα»³.

i. Το θέμα της μετανάστευσης- Η στάση των Βρετανών

Μια πολυπολιτισμική πόλη δε σηματοδοτεί απαραίτητως την ομόφωνη συμφωνία των κατοίκων της. Πώς βλέπουν οι ίδιοι οι Βρετανοί τους μετανάστες, την ραγδαία αύξηση τους κυρίως από ανατολικοευρωπαίους μετά το 2004, το βρετανικό σύστημα υποδοχής τους και την ενσωμάτωσή τους στην καθημερινότητα; Στο κεφάλαιο αυτό, θα χρησιμοποιήσω κατά βάση δημοσκοπήσεις που έχουν πραγματοποιηθεί την τελευταία δεκαετία σε όλο το Ηνωμένο Βασίλειο για το θέμα της μετανάστευσης, τα αποτελέσματα των οποίων υπάρχουν διαθέσιμα σε ιστοσελίδες όπως migrationwatchuk.org και migrationobservatory.ox.ac.uk.

Ανησυχία για τη Μετανάστευση (UK Public Opinion toward Immigration: Overall Attitudes and Level of Concern: Έρευνα από το migrationobservatory (07/06/2018) <https://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/uk-public-opinion-toward-immigration-overall-attitudes-and-level-of-concern/>)

- Το 76% επιθυμεί τη μείωση της μετανάστευσης, το 4% την αύξηση και το 14% θέλει τον αριθμό αμετάβλητο.
- Το 50% επέλεξε τη μετανάστευση ως το σημαντικότερο θέμα που απασχολεί το ίδιο το άτομο και την οικογένειά του - υψηλότερο από την οικονομία (46%) και την Υπηρεσία Υγείας (42%).

Κυβερνητική Πολιτική (Government Policy: Έρευνα από το migrationwatchuk (07/04/2016) <https://www.migrationwatchuk.org/briefing-paper/361>)

- Το 72% πιστεύει ότι η κυβέρνηση είχε δίκιο που επέβαλε ένα αριθμητικό όριο για τη μετανάστευση για κάθε έτος, ενώ μόνο το 19% διαφώνησε με αυτή την πολιτική.

Το Προτιμώμενο Επίπεδο Μετανάστευσης (The preferred level of immigration: Έρευνα από το migrationwatchuk (07/04/2016) <https://www.migrationwatchuk.org/briefing-paper/361>)

- Το 52% δήλωσε ότι η κυβέρνηση θα πρέπει να προσπαθήσει να μειώσει την εισροή μεταναστών κατά πολύ, ενώ το 24% είπε κατά λίγο. Το 2% ήθελε να αυξηθεί πολύ και το 14% ήθελε να παραμείνει η ίδια.

Πληθυσμός και υπερπληθυσμός (Population and Overcrowding: Έρευνα από το migrationwatchuk (07/04/2016) <https://www.migrationwatchuk.org/briefing-paper/361>)

- Το 62% ήθελε να δει τη μείωση του πληθυσμού του Ηνωμένου Βασιλείου, το 11% ήθελε αύξηση και το 22% ήθελε να παραμείνει το ίδιο.

Θετικές πτυχές (Positive aspects: Έρευνα από το migrationwatchuk (07/04/2016) <https://www.migrationwatchuk.org/briefing-paper/361>)

- Το 39% πιστεύει ότι οι μετανάστες υποστηρίζουν την βρετανική οικονομία στο ίδιο ποσοστό που υποστηρίζουν και την οικονομία στη χώρα τους.

Ο αντίκτυπος στις υπηρεσίες (Impact on services: Έρευνα από το migrationwatchuk (07/04/2016) <https://www.migrationwatchuk.org/briefing-paper/361>)

- Το 81% του κοινού πιστεύει ότι η κυβέρνηση θα πρέπει να περιορίσει τα οφέλη στους μετανάστες που διαμένουν στο Ηνωμένο Βασίλειο για λιγότερο από δύο χρόνια.

- Το 66% πιστεύει ότι το ΕΣΥ(NHS) και τα σχολεία πρέπει να είναι διαθέσιμα μόνο στους μετανάστες που εργάζονται.

Ο αντίκτυπος στις θέσεις εργασίας (Impact on jobs: Έρευνα από το migrationwatchuk (07/04/2016) <https://www.migrationwatchuk.org/briefing-paper/361>)

- Το 67% πιστεύει ότι οι εργοδότες θα πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στο βρετανικό λαό κατά την πρόσληψη. Το 20% διαφώνησε και το 12% δεν το γνώριζε.
- Το 38% θέλει ο λόγος που οι περισσότεροι μετανάστες έρχονται να είναι η εργασία στο σύστημα υγείας της Βρετανίας, το 27% για επί πληρωμή τριτοβάθμια εκπαίδευση, το 20% για άτομα που θέλουν να επενδύσουν στη χώρα, ενώ μόλις ένα 5% για άτομα χαμηλού μορφωτικού επιπέδου που ζητάνε απλώς εργασία σε οποιονδήποτε τομέα.

Ενσωμάτωση (Integration: Έρευνα από το migrationwatchuk (07/04/2016) <https://www.migrationwatchuk.org/briefing-paper/361>)

- Το 95% πιστεύει ότι ήταν πολύ σημαντικό ή αρκετά σημαντικό ότι οι μετανάστες είχαν την ικανότητα να μιλούν αγγλικά για να γίνουν «πραγματικά Βρετανοί».
- Ερωτηθείς για το τι είναι πιο απαραίτητο για κάποιον που θέλει να ζήσει στη Βρετανία, το 60% δήλωσε το να μπορεί να μιλήσει αγγλικά, ενώ το 43% δήλωσε το να είναι πρόθυμος να εργαστεί σκληρά και να πληρώνει τους φόρους, το 36% είπε το να σέβεται τους νόμους, το 28% το να σέβεται τη βρετανική κουλτούρα, τα ήθη και τα έθιμα και το 15% δήλωσε το να ανέχεται το διαφορετικό.

Στο δημοψήφισμα της ΕΕ (Έρευνα από το migrationwatchuk (07/04/2016) <https://www.migrationwatchuk.org/briefing-paper/361>)

- Το 49% των πολιτών λένε ότι η μετανάστευση θα επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο θα ψηφίσουν στο επερχόμενο δημοψήφισμα για τη συμμετοχή της Βρετανίας στην ΕΕ.

Όλα τα παραπάνω αποτελούν απόψεις Βρετανών πολιτών σε διάφορες δημοσκοπήσεις ανά τα χρόνια. Όπως φαίνεται, το ποσοστό που αποδέχεται πλήρως τους μετανάστες είναι αρκετά χαμηλότερο από το αναμενόμενο, αν αναλογιστεί δηλαδή κανείς τον αριθμό μεταναστών στη χώρα, ενώ επίσης ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι ζητάνε αλλαγή στον τρόπο κυβερνήσεως αλλά και ότι πρωταρχικό μέλημα για έναν μετανάστη είναι να γνωρίζει ήδη τη γλώσσα.

Η βρετανική κυβέρνηση από πλευράς της, έχει στην ιστοσελίδα της (gov.uk) όλες τις απαραίτητες οδηγίες για το τι δικαιούται ένας μετανάστης και πώς μπορεί να το αποκτήσει. Μεταξύ άλλων παρέχει στους μετανάστες μέρος να μένουν, ένα εβδομαδιαίο ποσό για τα απαραίτητα, δωρεάν πρόσβαση στο σύστημα υγείας (NHS) και δωρεάν την εκπαίδευση των παιδιών με υποχρεωτική παρακολούθηση εάν το παιδί είναι από 5 έως 17 ετών. Για τα δύο τελευταία, όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι Βρετανοί πολίτες διαφωνούν και ζητούν τον περιορισμό των οφελών. Άτομα άνω των 18 ετών που θελήσουν να ζητήσουν την υπηκοότητα είναι υποχρεωμένα να αποδείξουν το επίπεδο των Αγγλικών τους, εκτός εάν - μεταξύ μερικών ακόμα προϋποθέσεων- είναι Μετανάστες Υψηλής Εξειδίκευσης (Highly Skilled Migrant Programme: πρόγραμμα από το 2002 έως το 2008, το οποίο σχεδιάστηκε για

να επιτρέψει σε άτομα με υψηλή ειδίκευση να μεταναστεύσουν στο Ηνωμένο Βασίλειο για να αναζητήσουν ευκαιρίες εργασίας ή αυτοαπασχόλησης. Ήταν διαφορετικό από το σύνηθες σύστημα αδειών εργασίας της χώρας, δεδομένου ότι οι υποψήφιοι δεν χρειάζονταν συγκεκριμένη προσφορά εργασίας.)

ii. Γλώσσα και μετανάστευση

Γιατί όμως τόσο οι Βρετανοί πολίτες όσο και η ίδια η κυβέρνηση δίνουν τέτοια βαρύτητα στο κομμάτι της γλώσσας; Θα συνέβαινε το ίδιο στην περίπτωση άλλης χώρας υποδοχής μεταναστών ή μήπως ευθύνεται το γεγονός ότι τα αγγλικά είναι μια *lingua franca*; Πόσο ανεπηρέαστη μπορεί να μείνει η γλώσσα υποδοχής και σε τι βαθμό επηρεάζεται η γλώσσα των μεταναστών; Όλα αυτά θα προσπαθήσουν να απαντηθούν εν συντομία στο υποκεφάλαιο αυτό.

Πολυεθνοδιάλεκτοι (Multiethnolect)

«Τον 19^ο αιώνα καλλιεργήθηκε εκτενώς η θεωρητική προσέγγιση ότι όλες οι γλώσσες είναι ζωντανοί οργανισμοί: γεννιούνται, αναπτύσσονται, παρακμάζουν γερνώντας και πεθαίνουν.» (Παναγιωτίδης, 2014: 87). Πράγματι, μια γλώσσα είναι ζωντανός οργανισμός που ακριβώς για αυτόν τον λόγο εξαρτάται κυρίως από τους ομιλητές της. Εκείνοι καθορίζουν στην ουσία πώς θα γεννηθεί (η γλώσσα ως αναγκαίος τρόπος επικοινωνίας), πώς και πόσο θα αναπτυχθεί (η γλώσσα από τον προφορικό στον γραπτό λόγο, η συχνότητα που χρησιμοποιείται και το προφίλ των ομιλητών), πότε θα παρακμάσει και κατ' επέκταση θα πεθάνει (εάν αυτό συμβεί). Εάν λοιπόν μια γλώσσα αρχίσει να χρησιμοποιείται από ανθρώπους που δεν είναι φυσικοί ομιλητές, είναι κοινή λογική πως σε διάστημα χρόνου η γλώσσα δε θα είναι η ίδια. Ας πάρουμε την περίπτωση της Γερμανίας: Με περίπου 1.5 εκατομμύρια αιτήσεις ασύλου το 2015 από τη Συρία και άλλα μέρη και μια πολύ καλά εδραιωμένη τουρκική παρουσία χρόνων στη χώρα, έρευνες αποδεικνύουν ότι οι μετανάστες δε θα μπορούσαν ποτέ να μιλήσουν άπταιστα γερμανικά (με εξαίρεση τα παιδιά που πηγαίνουν σχολείο εκεί και τα οποία μεγαλώνουν με το προνόμιο της διγλωσσίας). Πολύ συχνά, στη Γερμανία ένα νεαρό άτομο του οποίου οι γονείς είναι μετανάστες αραβικής ή τουρκικής καταγωγής θα μιλήσει επίσης την γλώσσα με τρόπο ίσως κάπως αλλόκοτο για κάποιον που μεγάλωσε μιλώντας τα γερμανικά με Γερμανούς γονείς. Η πρόταση «Αύριο θα πάω στο σινεμά» αποδίδεται ως «Morgen gehe ich in Kino» - «αύριο θα πάω εγώ στο σινεμά». Ωστόσο, τα παιδιά των μεταναστών συχνά λένε μεταξύ τους «Morgen ich geh Kino»- που αποδίδεται ως «αύριο εγώ πάω σινεμά». Η τάση αυτή της απλοποίησης είναι αποτέλεσμα αυτού που στα γερμανικά ονομάζεται «Kiezdeutsch» και προέρχεται από την λέξη «Kiez» (γειτονιά/ γκέτο). Φυσικά αυτό το φαινόμενο δεν παρατηρείται μόνο στους μετανάστες ανατολικής προέλευσης στη Γερμανία. Παρατηρείται και στην Αγγλία με τα Jafaican/ Multicultural London English (νεαρά άτομα εργατικής τάξης από διάφορα μέρη του κόσμου που ζουν και εργάζονται στο Λονδίνο), τη Σουηδία με τα Rinkebysvenska (σε αστικές περιοχές της Στοκχόλμης που παρατηρούνται υψηλά ποσοστά μεταναστών εντοπίζονται και διαφοροποιήσεις της σουηδικής γλώσσας) και πολλά ακόμα μέρη που επιλέγονται συνήθως από μετανάστες. Το πώς οι άνθρωποι μιλούν φανερώνει το πώς αντιλαμβάνονται οι ίδιοι τους εαυτούς τους σε μια κοινωνία. Οι «Πολυεθνοδιάλεκτοι» όπως ορίζονται από τον Michael Clyne⁴ και την Pia Quist⁵ δεν αποτελούν παραδείγματα κρεολής (creole) ή απλουστευμένης (pidgin) γλώσσας, αλλά μία εφεύρεση νέων τρόπων να μιλάς την ήδη υπάρχουσα γλώσσα, δίνοντας της νέα πνοή και σίγουρα η μετανάστευση είναι υπεύθυνη για αυτό.

Η περίπτωση της Πολωνίας

Επειδή όπως θα δούμε και αναλυτικότερα παρακάτω, η πολωνική κουλτούρα είναι συνδεδεμένη με την μετανάστευση, είναι λογικό και σε αυτή την περίπτωση να υπάρχουν ορισμένες αλληλεπιδράσεις μεταξύ των γλωσσών. Η αγγλική σε μικρό αλλά όχι αμελητέο βαθμό, έχει εμπλουτίσει το λεξιλόγιό της με λέξεις πολωνικής προέλευσης, λέξεις που συχνότερα σχετίζονται με φαγητά, χορούς, έθιμα, ονόματα πόλεων κτλ. Υπάρχουν 3 βασικές κατηγορίες προέλευσης τις οποίες και παραθέτω:

α. Άμεση

- Babka- είδος κέικ με πορτοκάλι, ρούμι, σταφίδες κτλ.
- Britzka - Τύπος άμαξας
- Konik - Ράτσα αλόγου
- Ogonek - Η γραμμούλα που μπαίνει κάτω από ορισμένα φωνήεντα (ę)
- Paczki - Πολωνική μαρμελάδα συνήθως ως γέμιση σε ζύμη

β. Έμμεση

- Horde- Πλήθος
- Gherkin - Μικρό αγγούρι
- Nudnick / Nudnik- Ένα βαρετό άτομο
- Schlub, shlub- Ένα αδέξιο άτομο

γ. Λέξεις με τοπική ή εθνοτική προέλευση

- Cracovienne - Πολωνικός χορός
- Crackowe - Μακρύ, μυτερό παπούτσι (14^{ος}-15^{ος} αι.)
- Mazurka- Πολωνικός χορός
- Polack-Πολωνός (συνήθως χρησιμοποιείται προσβλητικά)
- Polonaise-Πολωνικός χορός/ Γυναικείο ρούχο (18^{ος} αι.)

Αυτές είναι μόνο μερικές από τις λέξεις που χρησιμοποιούνται στα αγγλικά με πολωνική ρίζα και αποτελεί δείγμα της επίδρασης που έχουν οι άνθρωποι αυτοί σε ένα νέο τόπο με τα μαγαζιά τους, την κουζίνα τους, τα ήθη, τα έθιμα και τις παραδόσεις τους. Επειδή όμως οι γλώσσες μεταξύ τους είναι σαν μια ίωση σε έναν παιδικό σταθμό, δύσκολα δεν την κολλάνε όλα τα παιδιά, η επίδραση πραγματοποιείται και από τις δύο πλευρές. Από την δεκαετία του 90 και μετά, όταν η Πολωνία άρχισε να κινείται σε διαρκώς αυξανόμενα ποσοστά προς την Δυτική Ευρώπη, παρατηρείται μια αλλαγή της γλώσσας με φανερή επιρροή από την αγγλική. Η Mańczak-Wohlfeld (1995:67) κατέγραψε περίπου 1700 δάνεια από την αγγλική, μετά από έρευνα σε διάφορα λεξικά, μέσα ενημέρωσης και πηγές προφορικής γλώσσας. Λόγω, όμως, της συνεχούς εισροής δανείων, αυτός ο αριθμός πιθανώς δεν αντιστοιχεί στην

πραγματική κλίμακα επιρροής. Παράλληλα, η Otwinowska-Kasztelanic (2000:86) χωρίζει την επιρροή της αγγλικής σε 3 είδη γλωσσολογικού δανείου:

α. Λέξεις-Δάνεια (loanwords)

- ok/oki/okey/okej: πχ. Ok, nie ma sprawy.
- sorry/sory/sorki: πχ. Sorry/sorki, ale nie mogę przyjść.
- hey/hej/heya: πχ. Heya, co słychać?
- cool/kul: πχ. Tu jest kulowo.
- sweter (sweater): πχ. Twój sweter jest miły

β. Συνδυασμός λέξεις δανείου- γλώσσας υποδοχής (εδώ πολωνικά) (loan blends)

- konsultingowy (consulting) / filmowy (of film) με την πολωνική κατάληξη -owy που μετατρέπει το ουσιαστικό σε επίθετο αρσενικού γένους
- jazzować (to jazz) με την πολωνική κατάληξη -ować που δηλώνει ρήμα
- wirtualny (virtual) με την πολωνική κατάληξη -ny που δηλώνει επίθετο αρσενικού γένους

γ. Μεταφραστικά δάνεια (calque)

- chromatography- chromatografia
- antibody- antyciało (ciało= body)
- antitermination- antyterminacyjne
- hairpin- spinka (=pin) do włosów (=for hair)
- silent mutation- mutacja cicha

Φυσικά, οι λέξεις είναι πολλές παραπάνω και χωρίζονται σε ακόμα περισσότερες κατηγορίες, όπως ο ψευδοαγγλισμός, οι γραμματικές, ορθογραφικές και συντακτικές επιρροές. Σίγουρα χρειάζεται πολύ μεγαλύτερη έρευνα καθώς το υλικό είναι πλούσιο, στην παρούσα πτυχιακή όμως κρίθηκε απαραίτητη μια απλή και μόνο αναφορά έτσι ώστε να γίνει αντιληπτό το πόσο η αγγλική έχει επηρεάσει και μορφοποιήσει την πολωνική. Αυτό φυσικά είναι κάτι που από μόνο του δε δικαιολογεί το δίπολο μετανάστευση και γλώσσα, αλλά η αμοιβαία επιρροή, οι λέξεις δηλαδή που αντίστοιχα έχουν εισαχθεί στην αγγλική λόγω της παρουσίας των ομιλητών στο χώρο, μας επιβεβαιώνει ότι η μετανάστευση είναι σίγουρα ένας παράγοντας που κρατάει ζωντανές τις γλώσσες.

Περνάμε τώρα στο δεύτερο μεγάλο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας στο οποίο θα αναλυθεί εκτενέστερα η παρουσία των Πολωνών στα Βρετανικά εδάφη και πιο συγκεκριμένα στην πρωτεύουσα, το Λονδίνο.

2. Η πολωνική κουλτούρα της μετανάστευσης

Το γεγονός ότι επέλεξα τους Πολωνούς ανάμεσα στις πολλές εθνοτικές ομάδες που κατά καιρούς μεταναστεύουν στο Λονδίνο δικαιολογήθηκε στην εισαγωγή της πτυχιακής μου. Ακριβώς για τον λόγο αυτόν, πιστεύω πως θα έπρεπε να αναφερθώ εν συντομία και στη δική μου εμπειρία αφού ήρθα σε επαφή με Πολωνούς, ζώντας σε μια μικρή πόλη λίγο πιο έξω από την Κρακοβία για περίπου έξι μήνες. Οι διαφορές στην κουλτούρα τους και σε σχέση με την Ελλάδα και με την Αγγλία είναι εμφανείς. Κατά τη δική μου άποψη πρόκειται για έναν λαό με μεγάλη ιστορία, έντονα στιγματισμένο κυρίως από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Αναλογιζόμενη τις τεράστιες ψυχικές και υλικές ζημιές που άφησε πίσω του ο Χίτλερ, περίμενα να αντικρίσω ανθρώπους πιο ανοιχτούς στη διαφορετικότητα και πιο φιλικούς προς κάθε τι ξένο. Στις μεγαλύτερες και πιο τουριστικές πόλεις (Βαρσοβία, Κρακοβία) θα συναντήσεις ανθρώπους να μιλάνε αγγλικά και εάν χρειαστείς οδηγίες για το οτιδήποτε, το πιθανότερο είναι να μη δυσκολευτείς και πολύ. Τα μενού στα εστιατόρια, οι ταμπέλες στους δρόμους και οι προσφωνήσεις για την επόμενη στάση στα ΜΜΜ παρ' όλα αυτά δεν υπάρχουν και στα αγγλικά, γεγονός που φανερώνει μια προσπάθεια διατήρησης της γλωσσικής τους ταυτότητας. Βγαίνοντας προς τα έξω και συγκεκριμένα στο Κατοβίτσε που ζούσα εγώ, το ποσοστό ανθρώπων που γνωρίζουν αγγλικά ήταν σχεδόν ανύπαρκτο. Τα σούπερ μάρκετ, οι φοιτητικές εστίες, τα λεωφορεία, ακόμα και το νοσοκομείο απαρτιζόντουσαν από άτομα που όχι μόνο δεν ήξεραν αγγλικά αλλά δεν ήταν πρόθυμοι να μιλήσουν μαζί σου εάν δεν τους μιλούσες στη γλώσσα τους. Για λόγους που θα μπορούσαν να αναλυθούν σε μια άλλου είδους πτυχιακή, οι χώρες της ανατολικής Ευρώπης παραμένουν ακόμα από τις πιο συντηρητικές, αν λάβουμε υπόψη και τα υψηλά ποσοστά ακροδεξιών ομάδων εντός και εκτός της εκάστοτε Βουλής. Η περίπτωση της Πολωνίας, όμως, και σε αυτή την περίπτωση αποτελεί μια ενδιαφέρουσα κατηγορία χώρας που παρά την έντονη εθνικιστική της ταυτότητα, ανέκαθεν είχε μεγάλα ποσοστά μετανάστευσης.

Η οικονομία της βασιζόταν κυρίως στη γεωργία, η οποία με τη σειρά της βασιζόταν σε τεράστια φεουδαρχικά κτήματα που δεν επηρεάστηκαν από την αγροτική μεταρρύθμιση και τη βιομηχανική επανάσταση μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα ή ακόμα και μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, σε ορισμένες περιοχές, όταν το νέο σοσιαλιστικό κράτος επίσπευσε ένα τεράστιο πρόγραμμα εκβιομηχάνισης με αποτέλεσμα ο αριθμός των απασχολούμενων στη γεωργία ή στις αγροτικές περιοχές να μειωθεί από 70% στα τέλη της δεκαετίας του '40 σε 20% στα τέλη της δεκαετίας του '90. Αυτή η αλλαγή της κοινωνικής δομής είχε έντονη επίδραση στην κοινωνική κινητικότητα και την κοινωνική διαστρωμάτωση. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δύο αιώνων για εκατομμύρια πολωνούς Καθολικούς και Εβραίους, η μετανάστευση υπήρξε η κύρια ή και η μοναδική λύση για τη διαφυγή από την εκμετάλλευση, την πείνα και την πολιτική καταπίεση. Αυτό φυσικά, δεν σημαίνει απαραίτητως ότι μιλάμε για τη διαφυγή από αλλοδαπούς κατακτητές, όπως φαίνεται να απεικονίζεται από μια πιο εθνικιστική πλευρά. Αντιθέτως, μιλάμε για τη διαφυγή από πολωνικές ελίτ και τοπικές ιεραρχίες εξουσίας. Για τον εθνικιστικό αγώνα, φαίνεται πως το θέμα «Η Πολωνία εκτός των συνόρων της» είναι ζωτικής σημασίας, αφού όλα αυτά τα χρόνια η μετανάστευση και τα όριά της αποτελεί θέμα διαρκούς συζήτησης, τόσο στην πολιτική όσο και στον ακαδημαϊκό χώρο. Για τους εθνικιστές που παρατηρούσαν μαζικές μεταναστεύσεις στα τέλη του 19ου αιώνα, οι μεταναστεύσεις από την Πολωνία ήταν ένα ανησυχητικό σημάδι αποδυνάμωσης του «εθνικού πυρήνα». Παρ' όλα αυτά, το είδαν ως έναν τρόπο να «ξυπνήσουν» τα εθνικά τους συναισθήματα και εκτός της χώρας τους και να κινητοποιηθούν και στο εξωτερικό.

Από γλωσσολογική και μόνο άποψη, ο όρος *emigracja* (μετανάστευση) δημιουργεί

συγκεκριμένους συνειρμούς, όπως η έννοια του wychodźstwo (ουσιαστικό από το ρήμα wychodzić, που σημαίνει «να βγει, να πάει έξω»). Και οι δύο λέξεις σχετίζονται με τα σύνορα, το πέρασμα και την αλλαγή μιας κατάστασης – έχουν την έννοια του «εκεί έξω», όχι στο σπίτι. Αυτή η διττή θα λέγαμε έννοια της λέξης emigracja, αντηχεί μέσα από την πολωνική κουλτούρα και πολιτική. Ως αποτέλεσμα, στην πολωνική κουλτούρα, η μετανάστευση ήταν και εξακολουθεί να είναι όχι μόνο ένα βασικό στοιχείο που μας βοηθάει να ορίσουμε τη σχέση ενός ατόμου με τη συλλογική κοινότητα, αλλά και ένας από τους βασικούς τρόπους από τους οποίους δημιουργείται η συλλογική κοινότητα.

Η πολωνική μετανάστευση στο Ην. Βασίλειο χωρίζεται ουσιαστικά σε δύο φάσεις: Όλα τα χρόνια πριν την ένταξη της χώρας στην ΕΕ (με αποκορύφωμα τον Β΄ Π.Π) και τους μετανάστες μετά το 2004.

i. Πολωνοί μετανάστες στο Λονδίνο πριν το 2004

Φαίνεται πως οι Πολωνοί επέλεγαν το Ηνωμένο Βασίλειο ως τόπο προσφυγής πολύ πριν το 2004. Αν και σε μικρότερα ποσοστά, ήδη από τον 16^ο αιώνα, Πολωνοί διπλωμάτες και έμποροι ταξίδευαν σε βρετανικές πόλεις όπως το Λονδίνο για επαγγελματικούς σκοπούς. Την άνεση και ευκολία να βρίσκουν ανταπόκριση στη δουλειά τους εκεί, φαίνεται να βρήκαν λόγω της ιδιαίτερης σχέσης που είχε αναπτυχθεί ανάμεσα στον Ερρίκο τον Ε΄, βασιλιά της Αγγλίας και τον Λαδίσλαο Β΄ Γιαγκέλον, βασιλιά της Πολωνίας οι οποίοι είχαν συνάψει σχέσεις εμπορίου. Τον 18ο αιώνα, ένας μικρός αριθμός Πολωνών Προτεσταντών έφτασαν στη χώρα ως θρησκευόμενοι πρόσφυγες εξαιτίας της «Αντεστραμμένης Μεταρρύθμισης» (Counter- Reformation) στην Πολωνία. Κατά τον 19^ο αιώνα και μετά την πτώση της Εξέγερσης του Νοέμβρη 1831 στην Πολωνία, πολλοί μαχητές πήγαν στη Βρετανία αναζητώντας άσυλο.

Ωστόσο, η πρώτη φορά που μεγάλος αριθμός εγκαταστάθηκε στη χώρα, και συγκεκριμένα στο Λονδίνο, ήταν μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο (1914-1918) και τον Πολωνό- Σοβιετικό Πόλεμο (1919-1921). Στο μεταξύ, στις δεκαετίες '20 με '30, η Βρετανική εικόνα, κυρίως από την Αριστερά, για την Πολωνία ήταν κυρίως αρνητική κι αυτό λόγω της κακής μεταχείρισης των εθνοτικών μειονοτήτων. Από την άλλη πλευρά, οι Πολωνοί κρατούσαν ουδέτερη στάση απέναντι στη Βρετανία με την πρώτη πολωνική πρεσβεία να ιδρύεται στο Λονδίνο μόλις το 1929. Με την άνοδο του ναζιστικού κόμματος στη Γερμανία δέκα χρόνια μετά, οι δύο χώρες άρχισαν να βλέπουν πιο φιλικά η μία την άλλη. Στις 31 Μαρτίου 1939, το Ηνωμένο Βασίλειο εξασφάλισε την ανεξαρτησία της Πολωνίας και στις 25 Αυγούστου υπογράφηκε μια Αγγλο-πολωνική στρατιωτική συμμαχία. Κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, πολλοί Πολωνοί έφτασαν στο Ηνωμένο Βασίλειο ως πολιτικοί εξόριστοι και εντάχθηκαν στις πολωνικές ένοπλες δυνάμεις της Δύσης, ενώ περίπου 250.000 άντρες τάχθηκαν υπέρ των Βρετανικών Δυνάμεων. Με τη λήξη του πολέμου, οι περισσότεροι αρνήθηκαν να επιστρέψουν στη χώρα τους, αφού ένιωθαν προδομένοι, ενώ μαζί με όσους ζούσαν ήδη εκεί κατέφθασαν και πολλοί ακόμα.

Η απογραφή του 1951 του Ηνωμένου Βασιλείου κατέγραψε 152.000 ανθρώπους γεννημένους. Μέχρι το 1981 ο αριθμός τους είχε μειωθεί στα 88.000 άτομα και παρόλο που η αναταραχή και ο στρατιωτικός νόμος στην Πολωνία συνέχισαν να ενθαρρύνουν την εισροή νέων μεταναστών στο Ηνωμένο Βασίλειο, η αναπόφευκτη γήρανση του «μεταπολεμικού γκρουπ» είχε ως αποτέλεσμα το 2001 ο αριθμός να μειωθεί ακόμα παραπάνω και να φτάσει τα 58.000 άτομα. Την ίδια στιγμή όμως και παρόλο που παρατηρείται μείωση, ήδη από τη δεκαετία του '90, Πολωνοί επέλεγαν την Αγγλία για ένα καλύτερο μέλλον όσον αφορά την εύρεση εργασίας. Για παράδειγμα, το 2000 κατέφθασαν 3.200 άτομα υπό το Βρετανικό Πρόγραμμα Εποχιακών Γεωργικών Εργατών, ένας αριθμός που αυξανόταν συστηματικά.

Τα χαρακτηριστικά των μεταναστών μέχρι και το 2004

Ηλικία και φύλο: Κατά πλειοψηφία, οι μετανάστες που φτάνουν στο Ην. Βασίλειο είναι γένους αρσενικού. Πριν το 2004, μιλάμε για ένα ποσοστό 57% με το 42% να αφορά άτομα ηλικίας 20-24 ετών.

Μορφωτικό επίπεδο: Το 50% περίπου των μεταναστών έχουν τελειώσει την δευτεροβάθμια εκπαίδευση και 25,2% ήταν κάτοχοι κάποιου πτυχίου, ενώ τέλος, ένα ποσοστό αρκετά χαμηλό (20%) είχε κάποια βασική επαγγελματική εκπαίδευση.

Τόπος καταγωγής: Το μεγαλύτερο ποσοστό (67%) προέρχεται από αστικές και όχι επαρχιακές περιοχές.

ii. Πολωνοί μετανάστες στο Λονδίνο μετά το 2004

Η δημιουργία του Σιδηρού Παραπετάσματος⁶ μετά το 1945 απομάκρυνε τη Δύση από την πηγή εργατικού δυναμικού που είχε και ανάγκασε τις δυτικοευρωπαϊκές οικονομίες να ανοιχτούν και προς άλλες κατευθύνσεις. Από την άποψη αυτή, η είσοδος της Πολωνίας στην ΕΕ το 2004 μπορεί να θεωρηθεί ως επιστροφή στην πανευρωπαϊκή αγορά εργασίας, όπως ήταν πριν από τον Β' Π.Π. Μπορούμε εύκολα να υποστηρίξουμε ότι αυτή η ομάδα εργατικών μεταναστών λειτουργεί ξανά, επιτρέποντας στους ανθρώπους να ξεφύγουν από τους κοινωνικούς και οικονομικούς περιορισμούς των δικών τους ανεπαρκώς ανεπτυγμένων και υπό-αστικοποιημένων οικονομιών. Στην περίπτωση αυτή λοιπόν, μιλάμε κυρίως για οικονομικούς μετανάστες και το 2004 ήταν η χρονιά που έφερε την επανάσταση στις Άγγλο-πολωνικές σχέσεις.

Τα χαρακτηριστικά των μεταναστών μετά το 2004

Ηλικία και φύλο: Παρατηρείται περαιτέρω αύξηση του αντρικού πληθυσμού (από 57% σε 65,2%) με το 83% των ατόμων αυτών να είναι μεταξύ 20-34 ετών.

Μορφωτικό επίπεδο: Το 50% περίπου των μεταναστών έχουν τελειώσει την δευτεροβάθμια εκπαίδευση και σε αυτήν την περίπτωση. Οι κάτοχοι πτυχίου μειώνονται από 25,2% σε 17%, ενώ αντιθέτως, το ποσοστό με κάποια βασική επαγγελματική εκπαίδευση αυξάνεται από 20% σε 24%.

Τόπος καταγωγής: Το ποσοστό 67% που προέρχεται από αστικές και όχι επαρχιακές περιοχές μειώνεται σε 56%.

Γλώσσα: Τα 2/3 περίπου όσων κατέφθασαν από το 2001 μέχρι το 2011 αναφέρουν πως μπορούν να μιλήσουν την αγγλική σε καλό/ ικανοποιητικό επίπεδο, ενώ μόλις το 3% δηλώνει πως δε μπορεί να μιλήσει καθόλου τη γλώσσα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει επίσης το γεγονός ότι ένα 5% των Πολωνών δηλώνουν την αγγλική ως μητρική τους γλώσσα, ενώ την ίδια στιγμή σε έρευνα του 2016, η πολωνική είναι δεύτερη γλώσσα με τους περισσότερους ομιλητές στο Λονδίνο.

Όντας η πολυπληθέστερη εθνοτική ομάδα που εγκαταστάθηκε στην Αγγλία, με το μεγαλύτερο ποσοστό να επιλέγει την πρωτεύουσα, η πολωνική κοινότητα άρχισε να συσπειρώνεται και να μεγαλώνει. Οι νέοι άντρες Πολωνοί που κατέφθασαν το 2004 σταδιακά άρχισαν να εργάζονται, να νοικιάζουν σπίτια, να συναναστρέφονται με άλλους ανθρώπους, να κάνουν οικογένεια, να εγκλιματίζονται. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο

τόπος που επέλεξαν να συναθροίζονται. Σύμφωνα με βρετανική ιστοσελίδα, σε έρευνα του 2012⁷ περιοχές όπως το Στρίθαμ, το Γουίλσοντεν Γκριν, το Ίσλινγκτον, το Σάουθ Κένσινγκτον και το Άκτον αποτελούν πόλο έλξης λόγω των πολωνικών αγορών τροφίμων, εστιατορίων, ακόμα και σχολείων. Οι τρεις πολυπληθέστερες, όμως, περιοχές είναι:

Α. Το Χάμερσμιθ, κι αυτό κυρίως λόγω της παρουσίας του Πολωνικού Πολιτιστικού Κέντρου (POSK) στην περιοχή. Το POSK, που ιδρύθηκε το 1989 με σκοπό να βοηθάει οικονομικά δραστηριότητες που πραγματοποιούνταν για την προώθηση της πολωνικής κουλτούρας στο Ην. Βασίλειο, περιλαμβάνει ένα νυχτερινό κέντρο διασκέδασης, καθώς και μπαρ, εστιατόριο, θέατρο και βιβλιοθήκη. Εκτός του POSK, στο Χάμερσμιθ μπορεί κανείς να βρει πολωνικά εστιατόρια, βιβλιοπωλεία, σούπερ μάρκετ, μία εκκλησία και μαθήματα πολωνικού χορού.

1. Το POSK στην οδό King St. του Χάμερσμιθ

Β. Το Ίλινγκ στο Δυτικό Λονδίνο, μια περιοχή που είναι γνωστή στους πολωνούς λόγω των διάφορων δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται από το Ealing Polish Church Hall. Μεταξύ των άλλων, τα σαββατοκύριακα αποτελεί τόπο συγκέντρωσης νέων, φοιτητών και μη. Και σε αυτή την περίπτωση δίνονται μαθήματα πολωνικού χορού για άτομα όλων των ηλικιών.

Γ. Το Μπάλχαμ, αν και δεν είναι η πρώτη περιοχή που θα σκεφτόταν κανείς ότι συνδέεται με τους Πολωνούς, έχει έντονη παρουσία της πολωνικής κοινότητας. Και σε αυτή την περιοχή υπάρχει εκκλησία, καθώς επίσης και το White Eagle Club (Eagle λόγω του αετού που απεικονίζεται και στην σημαία τους), όπου μαζεύονται Σάββατο βράδυ για το «zabawa» (βραδιά με φολκλόρ χορούς, παιχνίδια και κατανάλωση αλκοόλ). Σημαντικό είναι επίσης ότι στη συγκεκριμένη περιοχή βρίσκεται ένα από τα 160 «Πολωνικά Σχολεία του Σαββάτου».

Λόγω της χρόνιας, πλέον, εγκατάστασης, είναι λογικό να έχουν δημιουργηθεί οικογένειες και να έχουν γεννηθεί παιδιά τα οποία να είναι δίγλωσσα ακριβώς επειδή μεγαλώνουν και

συναναστρέφονται με Βρετανούς. Ένας σημαντικός αριθμός μαθητών στα Βρετανικά σχολεία έχουν πολωνική καταγωγή, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι οι γονείς τους δεν επιλέγουν να τα στέλνουν να παρακολουθούν και μαθήματα τα Σάββατα σε σχολεία που λειτουργούν κατά το πολωνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Η κοινότητα PES (Polish Educational Society) εγκαθιδρύθηκε το 1953 στο Λονδίνο και ως αρχικό στόχο είχε την λειτουργία «συμπληρωματικών σχολείων πολωνικής γλώσσας» το οποίο στη συνέχεια επεκτάθηκε στα «Πολωνικά Σχολεία του Σαββάτου».

2. Αίθουσα του πολωνικού σχολείου στο Λονδίνο τη δεκαετία του '60.

Μία ακόμα από τις δράσεις- ορόσημο ήταν το γεγονός ότι κατάφερε να κάνει το μάθημα των Πολωνικών να αναγνωριστεί από τα βρετανικά πανεπιστήμια ως ένα από τα μαθήματα των εξετάσεων GCSE⁸. Οι δράσεις φαίνεται να έγιναν επιτακτική ανάγκη στη δεκαετία 2003-2013, όπου και εκδόθηκε ένα βιβλίο που μιλάει για όλες τις κινήσεις της PES, το οποίο όμως δυστυχώς έχει εκδοθεί μόνο στα πολωνικά, έτσι δεν μπόρεσα να αντλήσω πληροφορίες, παρά μόνο από τον τίτλο του (Podhorodecka, A., *Ostatnie dziesięciolecie. Historia Polskiej Macierzy Szkolnej 2003-2013*. Σε ελεύθερη μετάφραση: Η ιστορία του πολωνικού σχολείου «Macierzy» τη δεκαετία 2003-2013). Τέλος, σημαντικό θεωρείται ότι το 2016, η τότε πρωθυπουργός της Πολωνίας Μπεάτα Σίντουνο ζήτησε στα πλαίσια της στήριξης της πολωνικής κοινότητας που ζει στο Ηνωμένο Βασίλειο, να μπουν τα πολωνικά ως ξένη γλώσσα στη βρετανική πρωτοβάθμια εκπαίδευση, κάτι που μέχρι σήμερα δεν έχει πραγματοποιηθεί.

Καταλαβαίνουμε, λοιπόν, πως η ένταξη των Πολωνών μετά το 2004 διαφέρει σε σημαντικό βαθμό από κάθε προηγούμενη φορά, όταν μέσα σε περίπου μία δεκαετία γίνεται λόγος για εισαγωγή της γλώσσας τους στην βρετανική εκπαίδευση. Ας μην ξεχνάμε σε αυτό το σημείο, ότι στην έρευνα του 2016 που αναφέρθηκε παραπάνω, τα πολωνικά ομιλούνται περισσότερο από κάθε άλλη γλώσσα στη χώρα.

iii. « 'Καθαροί' Πολωνοί» vs «Brexit»

Μόλις μία εβδομάδα μετά το δημοψήφισμα στο Ην. Βασίλειο για την παραμονή ή αποχώρηση της χώρας από την ΕΕ, στην ιστοσελίδα του Al Jazeera γίνεται εκτενής αναφορά στο πώς βλέπουν το ζήτημα του Brexit οι κάτοικοι της «Μικρής Πολωνίας» (Little Poland) του Χάμερσμιθ⁹. Πολλοί άνθρωποι μιλούν για αύξηση της βίας και των επιθέσεων ρατσιστικού χαρακτήρα αναφέροντας περισσότερα από 90 περιστατικά λεκτικής ή ακόμα και σωματικής βίας μέσα σε μόλις τρεις ημέρες. Στο Χάμερσμιθ του δυτικού Λονδίνου, βρέθηκε ρατσιστικό γκράφιτι σε πολωνικό κοινοτικό κέντρο και στο Χάτινγκτον κοντά στο Κέιμπριτζ, κόλλησαν στα σπίτια πολλών πολωνών κατοίκων φυλλάδια με τίτλο «Αφήστε την ΕΕ / Όχι άλλη πολωνική βρώμα».

3. Ρατσιστικά συνθήματα στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Από την άλλη πλευρά, κάτοικοι της Αγγλίας μιλάνε για υπερπληθυσμό και ζητάνε η χώρα τους να βγει από την Ευρωπαϊκή Ένωση γιατί όπως λένε «δεν μπορούν να συντηρήσουν τον κόσμο που έρχεται». Πολλοί ακόμα κάνουν λόγο για τη μη σωστή λειτουργία διάφορων φορέων (νοσοκομεία, σχολεία, ενοικιάσεις σπιτιών κ.ά.) λόγω της αυξημένης ζήτησης ενώ ακόμα παραπονιούνται για την αύξηση της κατανάλωσης αλκοόλ και κατ' επέκταση της παραβατικής συμπεριφοράς από τους «ξένους».

Γιατί όμως οι Πολωνοί στο στόχαστρο; Από ανθρωπολογικής άποψης, το πώς μοιάζουν οι άνθρωποι φαίνεται να είναι ένας σημαντικός δείκτης της κοινωνικής τάξης και σε ένα μεταναστευτικό πλαίσιο, αδιαμφισβήτητο κάτι που συνδυάζει τόσο την τάξη όσο και την εθνικότητα. Μεταξύ των Βρετανών χρησιμοποιείται ένας κοινότυπος, αν όχι καταχρηστικός τρόπος διάκρισης της πολωνικής εργατικής τάξης. Είναι επίσης πολύ ενδιαφέρον ότι είναι ένα από τα πιο πολυσυζητημένα θέματα στο διαδίκτυο και στα υπόλοιπα ΜΜΕ. Αρκεί να πληκτρολογήσει κανείς «πώς μοιάζουν οι Πολωνοί που ζουν στο εξωτερικό;». Σύμφωνα, λοιπόν, με αυτές τις συζητήσεις, ένας Πολωνός (εργατικής τάξης) είναι «φαλακρός» με «χοντρό λαιμό», με «ένα βλακώδες βλέμμα στο πρόσωπό του», με «morda» (υποτιμητική πολωνική λέξη για το πρόσωπο, στα ελληνικά θα μπορούσε να αποδοθεί ως 'μουράκλα'), και με μια υποτιθέμενη έλλειψη νοημοσύνης. Η ενδυμασία και τα χαρακτηριστικά ενός ατόμου δεν είναι μόνο ένας δείκτης κοινωνικής τάξης – αλλά και ένας εθνικός δείκτης. Μία «τυπική πολωνική ενδυμασία», στα μάτια των Πολωνών μεταναστών, συνδέεται με τη χαμηλότερη κοινωνική τάξη και αποτελεί δείκτη ιεραρχίας. Σηματοδοτεί τους ανθρώπους ως φτωχούς «ανατολικοευρωπαίους», κάπως «άβολα» προσαρμοσμένους στον λαμπερό κόσμο μιας μητρόπολης. Φαίνεται πάντως πως οι Πολωνοί είναι παγιδευμένοι στη δική τους εκδοχή για το πώς αποδέχονται εθνικιστικές και γενικότερες αντιλήψεις εθνότητας, αφού σε ερώτηση «Πώς θα αισθανόσουν αν έβλεπες στο μετρό έναν μεθυσμένο Πολωνό να μιλάει δυνατά;» οι

περισσότεροι απάντησαν πως θα ένιωθαν ντροπιασμένοι. Σύμφωνα με τον M. Svasek, «Οι Πολωνοί μετανάστες φαίνεται να έχουν διαφορούμενα συναισθήματα για άλλους Πολωνούς μετανάστες» (Garapich, 2016: 358). Από τη δική μου οπτική, θα τους χαρακτηρίζα πολύ δεμένους όταν βρίσκονται στο εξωτερικό. Πέρα από τις πάρα πολλές πολωνικές κοινότητες που υπάρχουν σε όλη την Αγγλία, αρκεί κανείς να ψάξει μερικά μόνο από τα δεκάδες blog spots που αφορούν τους Πολωνούς μετανάστες και κάνουν λόγο για «εμπιστοσύνη, συνεργασία και αλληλεγγύη» μεταξύ των ομοεθνών.

Στην περίπτωση μας όμως, μπορούμε να πούμε πως το βρετανικό πλαίσιο συνεπάγεται βεβαίως σε άλλες ευκαιρίες για εθνική και ταξική διαφοροποίηση, λόγω του πολυπολιτισμικού χαρακτήρα του τόπου. Οι Πολωνοί αν και επιθυμούν να δείξουν την «καλύτερη» τους πλευρά, προωθώντας το πόσο σκληρά δουλεύουν και τις φιλοδοξίες τους, γνωρίζουν καλά ότι στη σύνθετη βρετανική ιεραρχία των εθνοτικών ομάδων πρέπει να τονιστούν ορισμένα χαρακτηριστικά. Έτσι, εάν η «Πολωνικότητα» θεωρείται υπερβολικά περιεκτική και έντονα αμφιλεγόμενη, υπάρχει κάτι που δυνητικά έχει το αντίθετο αποτέλεσμα, από αυτό μιας ανεπιθύμητης παραβατικής και φτωχικής τάξης. Υπάρχει κάτι που κάνει τους Πολωνούς μετανάστες να ευθυγραμμιστούν με μια ομάδα που θεωρείται κυρίαρχη - τη 'λευκή βρετανική μεσοαστική τάξη'. Πολλοί Πολωνοί μετανάστες περιγράφουν την αστική ζούγκλα του Λονδίνου ως πολιτιστικό σοκ - έναν τόπο που δεν είναι «Αγγλία», καθώς η τελευταία συνδέεται περισσότερο με τη 'λευκή' και την μεσαία τάξη. Σε ερώτηση «Ποιες κοινωνικές διαιρέσεις βλέπετε στο Λονδίνο;» δίνουν έμφαση στους «μαύρους» και τους «λευκούς» ανθρώπους. Είναι τρομακτικό και ενδιαφέρον ότι σε τοπική έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο Λιούισαμ και στο Ρέντμπριτζ, το 16 και το 15% αντίστοιχα των Πολωνών σε ερώτημα του τι δεν τους αρέσει στη γειτονιά τους απάντησαν «η παρουσία των μαύρων» (*«really it's like Africa; What the fuck they're here...too many of them blacks here; Yes, blacks this is a problem»*). Ιδιαίτερα σημαντικό μπορεί να θεωρηθεί επίσης ότι από πλευράς του το πολωνικό κράτος τα τελευταία χρόνια πραγματοποιεί δράσεις ευαισθητοποίησης των παιδιών στα σχολεία αλλά και των οικογενειών τους που πρόκειται να μεταναστεύσουν στο Ηνωμένο Βασίλειο, καθώς όπως λένε πρέπει να συνηθίσουν το γεγονός ότι από μια περιοχή που κατοικείται μόνο από λευκούς, θα πάνε σε μια χώρα όπου το να έχεις ασιατικά ή αφρικανικά χαρακτηριστικά είναι συνηθισμένο. Σε σχολείο του δυτικού Λονδίνου, παρατηρήθηκε οι πολωνοί μαθητές να ζωγραφίζουν πιθήκους σε δέντρα αναφέροντας πως αυτοί είναι οι σκουρόχρωμοι συμμαθητές τους, ενώ γονείς επισκέπτονταν το σχολείο και ρωτούσαν τον διευθυντή εάν θα διδάζουν τα παιδιά τους οι «darkies». Το 2016, σε περιοχή του Μάντσεστερ ομάδα Πολωνών νεοναζί διαδηλώνει με σύνθημα «Για μια 'καθαρή' Βρετανία» (British white country) αλλά και «Κάτω το Ισλάμ και το ISIS» (Fuck Islam and ISIS) και η βίαιη, ακροδεξιά ομάδα North West Infidels (NWI) αποφασίζει να ενωθεί μαζί τους. Την ίδια στιγμή στο Λονδίνο ομάδα με το όνομα Zjednoczeni Emigranci Londyn, (Ενωμένοι μετανάστες του Λονδίνου) επιτίθεται σε φεστιβάλ μουσικής στο βόρειο Λονδίνο μαχαιρώνοντας έναν αντιφασίστα και προσβάλλοντας λεκτικά ένα άτομο εβραϊκής καταγωγής.

Ξαναγυρνώντας λοιπόν στο δίπολο Brexit- 'Καθαροί' Πολωνοί, καταλήγουμε στο εξής παράλογο: οι μετανάστες που βρίσκονται στην Αγγλία καθαρά για βιοποριστικούς λόγους νιώθουν απειλή, πέφτουν θύματα βίας, νιώθουν τη χώρα πιο ξένη από ποτέ και σκέφτονται το ενδεχόμενο να γυρίσουν πίσω ή να μεταναστεύσουν κάπου αλλού. Την ίδια στιγμή, με πρόφαση το Brexit, οι φασιστικές και ρατσιστικές ομάδες (όχι όμως απαραίτητα βρετανικές) που ζητάνε μια πιο 'καθαρή' Αγγλία, χωρίς μετανάστες είναι σε έξαρση. Οι ίδιοι λοιπόν Πολωνοί μετανάστες που βρίσκονται στην Αγγλία για περισσότερα χρόνια, που ίσως ξεκίνησαν για βιοποριστικούς λόγους αλλά κατέληξαν να ζουν εκεί και να αισθανθούν τον τόπο αυτόν τόπο τους, θεωρούν τώρα 'βρώμικους' τους ομοεθνείς τους (!)

ΜΕΡΟΣ Β'

Παράρτημα συνεντεύξεων Πολωνών μεταναστών

Ως πρώτο παράρτημα επιλέγω δυο διαφορετικά άτομα που όμως βάζουν την Αγγλία ως κοινό άξονα κι αυτό που πιστεύω ότι είναι σημαντικό εδώ είναι το γεγονός ότι κανένας από τους δύο δεν επικεντρώνεται στην κατηγορία των «οικονομικών μεταναστών». Αντίθετα ο πρώτος επικεντρώνεται στη μετανάστευσή του με μια πολύ ευρύτερη προοπτική λαμβάνοντας υπόψη τις αξίες της εκπαίδευσης και της αυτοπραγμάτευσης, όπως η εκμάθηση της γλώσσας, η απόκτηση νέων δεξιοτήτων, η αυτοεκτίμηση, η απόκτηση εμπειριών κλπ., ενώ ο δεύτερος επικεντρώνεται στη μετανάστευσή του με μια όχι και τόσο ευρεία προοπτική, θεωρώντας πως η πολωνική μετανάστευση στην Αγγλία και η αποδοχή αυτής επιτυγχάνεται κατά κύριο λόγο εξαιτίας του κοινού χρώματος δέρματος. Αν και τελείως διαφορετικοί, αυτοί είναι δύο λόγοι για τους οποίους οι Πολωνοί βλέπουν τη μετανάστευσή τους ως μια διαδικασία συνεχώς αυξανόμενης κοινωνικής κινητικότητας και είναι περήφανοι γι' αυτό.

Case 1:

I went to work, even though I didn't have to, since parents were giving me money but I wanted to get some experience... but in London everything I learned and my mentality totally changed. I am different person totally changed... even in last three months I changed after I got that blow from life... so everything has changed and London gave me a huge experience; I managed to get by during these harsh three months and I think that if I could make it alone in London, I can do it anywhere on my own. So many different jobs I did here, in so many places there was at times just pure improvisation, in restaurants where I needed to know everything where I knew nothing, but I managed... so London is a great place to mature and to get experience – about people first of all, because you can meet people from all over the world; about tolerance, about cooperation with other people, about work... but first of all London helps you to mature.

Case 2:

Q: *Do you think being a Pole is an advantage/disadvantage?*

A: Neither.

Q: *And being white?*

A: This makes life easier.

Q: *Why?*

A: Well, that's what I think... (...) ... why it is advantageous? Well it is better to be white than not to be white...I would rather not continue that talk...I'm just glad I'm white...

Q: *Why?*

A: Well you know, England is a country mostly governed by whites. As it is probably better to be a black in Nairobi, that's why it is better to be white in Great Britain, or London. British are much more relaxed about us than the ones with darker skins...but this is only my opinion...Poles have a good reputation...

Q: *So, you think Poles are treated better than immigrants from other parts of the world?*

A: Yes, because we assimilate very quickly. Because we are white migrants and people come here to achieve something...

Q: *You mean that skin colour helps?*

A: Oh yes definitely yes...between Poland and UK there never was a conflict...there is always a positive story... because there are so many times when Poles did something good for the English...

Μια ακόμη σύγκρουση μεταξύ εθνικότητας και τάξης πραγματοποιείται στην περίπτωση που οι Πολωνοί βιώσουν το δυσάρεστο αίσθημα της σύνδεσής τους με τους Πολωνούς εκείνους από τους οποίους θα προτιμούσαν να αποστασιοποιηθούν. Οι Πολωνοί μετανάστες που είναι εθνικά «ετικετοποιημένοι», τόσο από τους συμπατριώτες τους που ζουν στην Πολωνία, τόσο και από τους ομοεθνείς τους που επίσης ζουν στο Ηνωμένο Βασίλειο, συνειδητοποιούν πόσο ποικίλει από ταξική άποψη η πολωνική κοινωνία και απέχει ο μύθος της ομοιομορφίας από την πραγματικότητα. Μια συμπεριφορά, λοιπόν, που τους κάνει να αισθάνονται ντροπή για τους ομοεθνείς τους, τους φοβίζει και για τη φήμη τους, η οποία θεωρείται κρίσιμη για τον ανταγωνισμό της αγοράς εργασίας και για την γενική αποδοχή τους από τη βρετανική πλειοψηφία. Οι ερωτηθέντες συνήθως εξηγούν με ορθολογικό-οικονομικούς όρους πως η συμπεριφορά των εγκληματιών, των δραστών, των μεθυσμένων, των άστεγων κλπ. μειώνει τις πιθανότητες επιτυχίας τους στην αγορά εργασίας, «λεκιάζοντας» τη φήμη των «Πολωνών»:

Q: *You travel on the LU and there are some drunken Poles talking loudly and swearing. What do you feel?*

A: What I feel? Disgust. Disgust because I'm also a Pole and simply I... automatically think that people who were looking kindly at me before may change their mind because they will associate them with me... and that once I get a drink, I would behave like them...

A: Shame... I feel stupid for them...when drunk and quiet then ok, but when they start a mess, I feel very ashamed... I read a book and ignore them.

Πέρα από τους λόγους μετανάστευσης και τα συναισθήματα που μπορεί να αισθανθεί ο Πολωνός μετανάστης, σημασία έχει και η άποψη που έχει σχετικά με τον πολυπολιτισμική ταυτότητα της χώρας (και κυρίως πόλης) που επιλέγει να μεταναστεύσει σε σχέση με το επίπεδο της χώρας από την οποία προέρχεται. Επέλεξα τα συγκεκριμένα αποσπάσματα επειδή μου έκανε πολύ θετική εντύπωση η ειλικρίνεια των ερωτηθέντων, οι οποίοι έχουν πλήρη συνείδηση των καταστάσεων:

Q: *London is culturally and ethnically one of most diverse cities in the world. You have sympathy or dislike for that mosaic?*

A: Sympathy I think... as I said, the whole world is here, it's very specific and I like it a lot, it is great; one have (*sic.*) difficulties in imagining that so much cultures can live together peacefully, work together, live together and nothing happens... I did not see anywhere anything... like [that before] ... over here no one is surprised by seeing a black, a Chinese...in Poland people are surprised...

Q: *Would that multiculturalism work in Poland?*

A: Impossible... Poles are not tolerant enough... among the English it is because of their history... they feel that they have used them in colonial times and now tolerate their migration... as Poles we did not have any colonies so a black person will be always a black problem...

A: Not now... not in nearest time...as I said Poles are not tolerant and I am afraid that not it wouldn't work...this would be a problem....

Τέλος, επιλέγω να παραθέσω 5 απαντήσεις οι οποίες αντιπροσωπεύουν και το μεγαλύτερο ποσοστό των απαντήσεων συνολικά στην ερώτηση “Πόσο καιρό σκοπεύετε να μείνετε στο Ηνωμένο Βασίλειο;”. Όπως παρατηρείτε, οι απαντήσεις δε διαφέρουν και πολύ μεταξύ τους, ενώ κατά κύριο λόγο επικρατεί η αβεβαιότητα.

Q: *How long you intend to stay in Britain?*

A: I don't know. No clue. Maybe yes, maybe not. Maybe in three months, maybe in ten years. I don't know.

A: I don't know... I am not able to say now.

A: I want to come back [in Poland] ... but don't know when.

A: Maybe I would prefer to come back, but my husband not... I can say that 50% I would like to go back and 50% to stay, because I think that we have a good life here, and we are not sure what is in Poland.

A: I am not planning to come back to Poland at the moment. I think [in] a normal economic situation in Poland, I would maybe come back then but I don't see it in next ten or twenty years... for now I see myself here.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κλείνοντας την παρούσα πτυχιακή ερευνητική εργασία, θεώρησα πως σημαντικότερο θα ήταν να εστιάσω στο τι αποκόμισα εγώ η ίδια από αυτήν και στο πώς με βοήθησε σε σχέση με το αντικείμενο μου, δηλαδή τον χώρο της μετάφρασης και τις γλώσσες γενικότερα. Σίγουρα έμαθα πολλά πράγματα για την ιστορία των δύο λαών και τα υψηλά ποσοστά μετανάστευσης με έκαναν να αναρωτηθώ πόσο δύσκολο μπορεί να είναι κοινωνικά, εθνολογικά και ιστορικά, μια χώρα να «χάνει» τον πληθυσμό της και πόσο αυτό μπορεί να στιγματίσει και τις δύο πλευρές (χώρα προέλευσης- χώρα υποδοχής). Στην περίπτωση μας, το δίπολο Αγγλία- Πολωνία επηρεάστηκε εξίσου: Από τη μια, ο βρετανικός λαός να είναι διχασμένος ανάμεσα στην αποδοχή των Πολωνών ως μέρος της πολυπολιτισμικής ταυτότητας της χώρας τους και στον φόβο ότι οι συνεχώς αυξανόμενοι μετανάστες τους στερούν παροχές που παλαιότερα τους προσφέρονταν απλόχερα. Όπως είδαμε στα κεφάλαια «Η ζωή στο πολυπολιτισμικό Λονδίνο» και «Το θέμα της μετανάστευσης-Η στάση των Βρετανών», η Βρετανία και συγκεκριμένα η πρωτεύουσα, είναι ένας προορισμός που ανέκαθεν προσέλκυε τους μετανάστες, κάτι που δικαιολογεί το γεγονός ότι πάνω από το 50% του πληθυσμού ουσιαστικά αποτελείται από μετανάστες πρώτης, δεύτερης ή τρίτης γενιάς καθώς και το ότι στην πόλη «ακούγονται» καθημερινά περισσότερες από 300 διαφορετικές γλώσσες. Ο διχασμός σε αυτή την περίπτωση έγκειται στο ότι ενώ θα έπρεπε λόγω των τόσο υψηλών ποσοστών μεταναστών οι Βρετανοί πολίτες να είναι συμφιλιωμένοι με την ιδέα αυτή, όχι απλώς δεν είναι αλλά φαίνεται τα τελευταία χρόνια τα γεγονότα να έχουν πάρει επικίνδυνες διαστάσεις. Συγκεκριμένα, διαβάσαμε πως τα υψηλότερα ποσοστά των πολιτών κατηγορούν τις κυβερνήσεις ότι δεν έχουν διαχειριστεί σωστά τις καταστάσεις, με αποτέλεσμα οι ανάγκες των «καθαρόαιμων» Βρετανών να υποβιβάζονται (βλέπε σύστημα υγείας και θέσεις εργασίας) ή να δυσχερατούνται από τον υπερπληθυσμό που η χώρα, κατά την γνώμη τους, δε μπορεί να απορροφήσει. Δυστυχώς, δεν είναι λίγα τα περιστατικά που η δυσανεμία εκφράζεται μέσα από την αύξηση φασιστικών και ρατσιστικών ομάδων που απειλούν τους Πολωνούς μετανάστες λεκτικά και σωματικά.

Από την άλλη, οι Πολωνοί χωρίζονται κάπως παράλογα, κατά τη γνώμη μου, ανάμεσα σε εκείνους που επιλέγουν να μεταναστεύσουν στο Λονδίνο και συσπειρώνονται σε περιοχές της πόλης που κατοικούνται κυρίως από Πολωνούς ως μέρος της μεταναστευτικής τους κουλτούρας και σε εκείνους που ενώ είναι μετανάστες, αποφασίζουν να συσπειρωθούν με τους Βρετανούς εθνικιστές ενάντια στους ανθρώπους που είναι επίσης μετανάστες, με τη μοναδική διαφορά ότι δεν είναι λευκοί, όπως οι ίδιοι (και οι Βρετανοί). Συγκεκριμένα, στο κεφάλαιο «Η πολωνική κουλτούρα της μετανάστευσης» και στις επιμέρους υποενότητες, γίνονται αναφορές στις περιοχές του Λονδίνου που μπορεί κανείς εύκολα να βρει το πολωνικό στοιχείο, όπως το Χάμερσμιθ στο οποίο βρίσκεται και το Πολωνικό Πολιτιστικό Κέντρο και το Ίλινγκ που οργανώνονται διάφορες δραστηριότητες από την πολωνική εκκλησία. Επίσης, δίνονται μερικά στοιχεία γύρω από το κομμάτι της εκπαίδευσης. Αναφέρομαι στα πολωνικά σχολεία που με μεγάλη μου έκπληξη έμαθα ότι λειτουργούν στην πόλη, όχι ως βασικά αλλά ως σχολεία του Σαββάτου, κάτι που μας δείχνει και την ανάγκη των Πολωνών να διατηρήσουν την ταυτότητά τους (η οποία παίρνει μορφή μέσα από το πολωνικό εκπαιδευτικό σύστημα) και τα όρια που θέτει η Βρετανία η οποία αναφέρει ρητά πως τα παιδιά των μεταναστών οφείλουν να παρακολουθούν τα μαθήματα που προσφέρονται κατά το βρετανικό εκπαιδευτικό σύστημα. Και σε αυτό το κεφάλαιο, όμως, δε λείπει το «δυστυχώς». Βρετανικές ομάδες ρατσιστικού και φασιστικού χαρακτήρα όπως η North West Infidels δυναμώνουν από τη στήριξη Πολωνών μεταναστών, ενώ την ίδια ώρα σε δημοσκοπήσεις που γίνονται σε περιοχές του Λονδίνου, Πολωνοί μετανάστες μιλούν

προσβλητικά για άλλους μετανάστες και ζητάνε να ... καθαρίσει ο τόπος.

Πέρα από όλα τα παραπάνω που μας επιβεβαιώνουν ότι το νόμισμα έχει πάντα δύο πλευρές, το ουσιαστικότερο και κυρίως αδιαμφισβήτητο όλων είναι η αμοιβαία επιρροή που έχουν δυο γλώσσες στην περίπτωση της μετανάστευσης, ή αλλιώς, όπως αναφέρεται και στον τίτλο, «οι γλωσσικές συμπεριφορές» που παρατηρούνται σε μια εθνοτική ομάδα που μεταναστεύει. Παραδείγματα που αναφέρθηκαν παραπάνω αποδεικνύουν πως η μετανάστευση δίνει, από τη δική της ιδιαίτερη θέση, μια νέα πνοή στις γλώσσες με τη δημιουργία νέων λέξεων, με το μοναδικό προνόμιο της διγλωσσίας που χαρίζει σε ορισμένους ανθρώπους και με την ελπίδα ότι παρ' όλο που ένα άτομο μπορεί να μην γυρίσει ποτέ ξανά στον τόπο του, η γλώσσα του θα τον συντροφεύει για πάντα, κάνοντας έτσι πόλεις σαν το Λονδίνο να διατηρούν τον πολυπολιτισμικό τους χαρακτήρα, ένα χαρακτηριστικό αναγκαίο των κοινωνιών μας.

Φυσικά, αν και η ιδέα για την πτυχιακή αυτή περιέχει το προσωπικό μου στοιχείο, αφού θεωρώ πως μπορώ να συσχετίσω τον εαυτό μου και με τις δύο χώρες με τις οποίες επέλεξα να ασχοληθώ, το γενικότερο θέμα της μετανάστευσης φαίνεται, *ευτυχώς*, να έχει απασχολήσει και άλλους ερευνητές κι έτσι να έχουμε σήμερα στη διάθεσή μας υλικό που να αφορά και άλλες χώρες, πλην της Πολωνίας. Αν και μετά από μια σύντομη έρευνα παρατήρησα πως το περισσότερο υλικό αφορά χώρες της Ανατολικής Ευρώπης (Λιθουανία, Ρουμανία, Σλοβακία κτλ.), περισσότερο ενδιαφέρον είχε ο χρονικός περιορισμός των ερευνών: Όπως και στην περίπτωση που εξετάστηκε εδώ, οι περισσότερες έρευνες αφορούν το 2004, τη χρονολογία που η ΕΕ διεύρυνε τα σύνορά της και για τις χώρες της Αν. Ευρώπης, αλλά και μετά την πρώτη απόφαση για το Brexit, όπου ολοένα και περισσότεροι μετανάστες αποφάσισαν να μιλήσουν ανοιχτά για τον φόβο της επιστροφής τους στη χώρα τους και για τις δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίσουν όταν οι ίδιοι αισθάνονται και τους δύο τόπους ως σπίτια τους, στην ουσία όμως υπάρχουν άτομα και από τις δύο πλευρές που δεν τους αποδέχονται, κάνοντάς τους να αισθάνονται ξένοι παντού. Κάτι που επίσης παρατήρησα και μου έκανε εντύπωση είναι πως τα περισσότερα κείμενα που έχουν γραφτεί είτε σε ακαδημαϊκές έρευνες είτε στον Τύπο και αφορούν τις σχέσεις γλώσσας-μετανάστευσης και πόσο αυτά τα δύο αλληλοεπηρεάζονται, είναι γραμμένα από βρετανικές ιστοσελίδες, όπως η εφημερίδα The Guardian και πανεπιστήμια από όλη τη χώρα. Το δίπολο αυτό επομένως, φαίνεται να απασχολεί τη βρετανική κοινότητα πολύ παραπάνω από αυτό που θα περίμενε κανείς.

Φοβάται η Βρετανία ότι τα αγγλικά θα χάσουν την ισχύ τους και θα πάψουν πλέον να θεωρούνται η *lingua franca* στον κόσμο; Ότι θα επηρεαστούν τόσο από τις γλώσσες των μεταναστών που θα χάσουν την ταυτότητά τους; Ή μήπως όλες αυτές οι έρευνες δημοσιεύονται με σκοπό να πάψει πλέον η μετανάστευση να θεωρείται ως ο κακός οiwόνος που ως στόχο έχει να χωρίσει τον κόσμο και να αλλοιώσει την κουλτούρα, τις παραδόσεις, τη γλώσσα και κάθε τι που κάνει τον κάθε λαό ξεχωριστό; Πιστεύω πως η αλήθεια βρίσκεται κάπου στη μέση, όμως ακόμα και υπό αυτές τις συνθήκες, παρατηρώ πως στον υπόλοιπο κόσμο τα ζητήματα αυτά φαίνεται να απασχολούν ένα μεγάλο ποσοστό ανθρώπων που θέλει να μελετήσει τους λαούς, κι ένα ολοένα και αυξανόμενο ποσοστό ανθρώπων που θέλει να μιλήσει γι' αυτό, κάτι που όχι μόνο δε μας χωρίζει, αλλά αντιθέτως μας αποδεικνύει πόσα κοινά έχουμε τελικά, όταν διατηρούμε την ταυτότητά μας αλλά την μοιραζόμαστε με άλλες ταυτότητες γύρω μας.

Κλείνω αυτή την εργασία με την ελπίδα ότι στο κοντινό μέλλον θα ξεκινήσουν και στη χώρα μας πιο συστηματικές έρευνες γύρω από το κομμάτι της μετανάστευσης, που στην εποχή μας ολοένα και αυξάνεται και που συνειδητά θεωρώ αποσιωπάται στην Ελλάδα. Δεν ξέρω εάν και το ελλιπές υλικό ελληνικής βιβλιογραφίας σχετικά με το θέμα αυτό γίνεται συνειδητά, ξέρω όμως πως κοινωνικά και πολιτισμικά μας κρατάει πίσω κι αυτό είναι κάτι που πρέπει να αλλάξει.

Σημειώσεις

1. Polish Resettlement Act 1947
2. Accession State Worker Registration Scheme
3. Απόσπασμα από τα λόγια του κ. Sadiq Khan, που έπαιξε στο BBC Radio 4 στις 31-07-2018. <https://www.politico.eu/article/sadiq-khan-of-course-i-would-meet-us-president-donald-trump/>
4. Clyne, Michael (2000). *"Lingua franca and ethnolects in Europe and beyond"*. *Sociolinguistica*. 14: 83–89
5. Quist, P. (2000). *Ny københavnsk 'multietnolekt'. Om sprogbrug blandt unge i sprogligt og kulturelt heterogene miljøer*. (1: 143-211)
6. Με τον όρο Σιδηρούν Παραπέτασμα (iron curtain) ονομάστηκε μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο η νοητή διαχωριστική γραμμή μεταξύ αφ' ενός της Σοβιετικής Ένωσης και των υπό την επιρροή των κομμουνιστικών καθεστώτων στις χώρες της Αν. Ευρώπης (Πολωνία, Τσεχοσλοβακία, Ρουμανία, Ουγγαρία κτλ), και αφ' ετέρου των κρατών του Νατοϊού συνασπισμού και των συμμάχων τους.
7. *Where do Polish live in London?*, moove2london.co.uk, 25-07-2012 [ημερομηνία πρόσβασης: 23-04/2018]
8. General Certificate of Secondary Education (GCSE)- Γενικό Πιστοποιητικό Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
9. *Brexit: The view from England's "Little Poland"*. <https://www.aljazeera.com>, 30-06-2016 [ημερομηνία πρόσβασης: 03-04-2018]

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Παναγιωτίδης, Φ. (2014) *Μίλα μου για γλώσσα: μια μικρή εισαγωγή στη γλωσσολογία*. Ηράκλειο Κρήτης, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Barstad, G., Hjelde, A., Kvam, S., Parianou, A., Todd, J. (2016) *Language and Nation: Crossroads and Connections*. Μύνστερ, Waxmann.

Clyne, M. (2000) "*Lingua franca and ethnolects in Europe and beyond*". *Sociolinguistica*. 14: 83–89)

Garapich, M. (2016) *London's Polish Borders: Transnationalizing Class and Ethnicity among Polish Migrants in London*. Στουτγάρδη, Ibidem Press.

Hostová, I. (2017) *Identity and Translation Trouble*. Νιουκάστλ, Cambridge Scholars Publishing.

Moszczynski, W. (2010) *Hello, I'm Your Polish Neighbour: All about Poles in West London*. Λονδίνο, Authorhouse.

Quist, P. (2000). *Ny københavnsk 'multiethnolect'. Om sprogbrug blandt unge i sprogligt og kulturelt heterogene miljøer*. [New Copenhagen Multiethnolect. Language Use among Young Speakers in linguistically and culturally heterogeneous neighborhoods]. Δανία, Talesprog.

Διαδικτυακή

Borger, J. (22-07-2016) *Poles on Brexit: 'I don't think many will stay. Life in Britain is tough'* Ανακτήθηκε από <https://www.theguardian.com/world/2016/jul/22/polish-uk-brexit-dont-think-many-will-stay-poland-immigration> [ημερομηνία πρόσβασης: 15-05-2018]

Kleinfeld, P. (30-06-2016) *Brexit: The view from England's "Little Poland"*. Ανακτήθηκε από <https://www.aljazeera.com/indepth/features/2016/06/brexit-view-england-poland-160630084830727.html> [ημερομηνία πρόσβασης: 03-04-2018]

Longhi, S., Rokicka, M. (2012) *European immigrants in the UK before and after the 2004 enlargement: Is there a change in immigrant self-selection?* Ανακτήθηκε από <https://www.iser.essex.ac.uk/research/publications/working-papers/iser/2012-22.pdf> [ημερομηνία πρόσβασης: 17-05-2018]

Mcwhorter, J. (14-12-2015) *How Immigration Changes Language: The invention of new ways of speaking is one surprising consequence of migration to Europe*. Ανακτήθηκε από <https://www.theatlantic.com/international/archive/2015/12/language-immigrants-multiethnolect/420285/> [ημερομηνία πρόσβασης: 08-06-2018]

Okólski, M., Salt, J. (02-12-2014) *Polish Emigration to the UK after 2004; Why Did So Many Come?* Ανακτήθηκε από <http://www.ceemr.uw.edu.pl/vol-3-no-2-december-2014/articles/polish-emigration-uk-after-2004-why-did-so-many-come> [ημερομηνία πρόσβασης: 12-04-2018]

Ormanczyk, A. (05-07-2016) *Why London's Polish cultural centre is pivotal to our lives.* Ανακτήθηκε από <https://www.theguardian.com/society/2016/jul/05/londons-polish-cultural-centre-promotes-understanding> [ημερομηνία πρόσβασης: 15-05-2018]

Pidd, O. (25-08-2016) *Britain's Poles: hard work, Yorkshire accents and life post-Brexit vote.* Ανακτήθηκε από <https://www.theguardian.com/society/2016/oct/25/polish-in-wakefield-brexit-vote-britain> [ημερομηνία πρόσβασης: 18-05-2018]

Porter, R. (18-05-1994) *The world's melting pot: London has always been a multicultural metropolis.* Ανακτήθηκε από <https://www.independent.co.uk/voices/the-worlds-melting-pot-london-has-always-been-a-multicultural-metropolis-1436687.html> [ημερομηνία πρόσβασης: 06-06-2018]

Sherwood, H. (26-04-2014) *Ten years on and Poles are glad to call Britain home.* Ανακτήθηκε από <https://www.theguardian.com/uk-news/2014/apr/26/polish-immigration-britain-cities-elections> [ημερομηνία πρόσβασης: 15-05-2018]

Sztencel, M. (2009) *Boundaries Crossed: The Influence of English on Modern Polish.* Ανακτήθηκε από [https://research.ncl.ac.uk/e-pisteme/issues/issue02/contents/e-pisteme%20Vol.2\(1\)%20-%20Magdalena%20Sztencel.pdf](https://research.ncl.ac.uk/e-pisteme/issues/issue02/contents/e-pisteme%20Vol.2(1)%20-%20Magdalena%20Sztencel.pdf) [ημερομηνία πρόσβασης: 02-04-2018]

Vargas-Silva, C. (03-11-2017) *Migrants and Housing in the UK: Experiences and Impacts.* Ανακτήθηκε από <http://www.migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/migrants-and-housing-in-the-uk-experiences-and-impacts/> [ημερομηνία πρόσβασης: 15-06-2018]